

Wim Vandekeybus . Ultima Vez

KVS/debottelarij

Blush

di 11, wo 12, do 13, vr 14 februari 2003

redactie programmaboekje **deSingel**
druk **Tegendruk**

inleiding door **Erwin Jans** . vr 14 februari 2003 . 19.15 uur . Vergaderzaal
de voorstelling duurt 1 uur 55 minuten zonder pauze

gelieve uw gsm uit te schakelen!

**Wim Vandekeybus . Ultima Vez . KVS/debottelarij
Blush**

choreografie, regie gecreëerd met en uitgevoerd door	Wim Vandekeybus Laura Arís Alvarez, Elena Fokina, Jozef Frucek, Ina Geerts, Robert M. Hayden, Germán Jauregui Allue, Linda Kapetanea, Thi-Mai Nguyen, Thomas Steyaert, Wim Vandekeybus
originele muziek	David Eugene Edwards (singer & songwriter van 16 Horsepower en Woven Hand)
teksten	Peter Verhelst en Ultima Vez
artistiek assistent	Eduardo Torroja
choreografisch assistent	Iñaki Azpillaga
scenografie	Wim Vandekeybus
assistente Wim Vandekeybus	Greet Van Poeck
technische coördinatie & lichtingenieur	Ralf Nonn
lichtontwerp	Ralf Nonn en Wim Vandekeybus
stagemanagement & rekvisieten	Daniel Huard
geluidsontwerp en -ingenieur	Benjamin Dandoy
styling en kostuums	Isabelle Lhoas
assistente styling en kostuums	Frédéric Denis , geassisteerd door Heidi Ehrhart en Céline Gautron
dramaturgisch advies	Hildegard De Vuyst, Jan Goossens, Nicola Schössler
bijkomend onderzoek	
tekstmateriaal	Sophie Collard, Mary Herbert
Fotografie	Hans Roels, Jean-Pierre Stoop, Wim Vandekeybus
Ultima Vez	Rebecca De Backer, Kristien De Coster, Heidi Ehrhart, Karen Joosten, Bart Van Langendonck, Filip Wyloeck
Coproductie	Théâtre de la Ville (Parijs), Le Maillon (Straatsburg), Teatro Comunale di Ferrara, PACT Zollverein/Choreographisches Zentrum NRW (Essen)

Ultima Vez bedankt de hele technische ploeg en het atelier van
KVS/de bottelarij, Tom Barman, Peter De Graef, Femke De Smet,
Benoît Gob, Inne Goris, Mauro Pawlowski, Philippe Vandendriessche,
Walter Verdin / Corban vzw

© Hans Roels

De filmfragmenten
regie en script **Wim Vandekeybus**
directeur fotografie **Lieven Van Baelen**
camera **Lieven Van Baelen, Wim Vandekeybus,
Jan Dellaert**
montage **Dieter Diependaele**
geluid **Benjamin Dandoy**
cast **Ultima Vez Laura Arís Alvarez, Elena
Fokina, Jozef Frucek, Ina Geerts, Robert
M. Hayden, Germán Jauregui Allue,
Linda Kapetanea, Thi-Mai Nguyen,
Thomas Steyaert, Wim Vandekeybus**

productie **CCCP, Ultima Vez**
producenten **Arielle Sleutel, Bart Van Langendonck**
Ultima Vez dankt **alle figuranten**

met dank aan **Dolfinarium Boudewijnpark Brugge:
Bart Vermeulen, Johan Cotteyn,
Luc Tolpe en het voltallige trainersteam
van het Dolfinarium, Lut Vandekeybus,
eigenaars van het domein Giovigi, Corsica.**

De muziek
originele muziek **David Eugene Edwards**
opgenomen door **Robert Ferbrache**
Absinthe Studio, Colorado
geproduceerd door **David Eugene Edwards**
gemixt in **5:1 door Benjamin Dandoy, Christine
Verschorren (Studio Masda), Didier de
Roos (Fields Studio)**
alle originele composities **David Eugene Edwards**
gastmuzikant **Ordy Garrison** drums op tracks 3 en 9
adaptaties **Ain't no sunshine* (Bill Withers) / My
Russia / Story and pictures / Your Russi
van de 'Woven Hand' CD (Glitterhouse
Records - Duitsland / La Chunga Music
Publishing – Duitsland).**

They say that grass is green
 and lips are red,
 and that their colours fade
 when they are dead.
 That every tear you shed
 is made of salt and water.
 And they say no other
 truth is true. Believe me,
 nothing's ever as it seems,
 this world is just a twisted dream.
 Forget all things you've ever read.
 Colours do not fade when they are dead.
 Forget all things you've ever known.
 Look at me: a star that glows,
 belladonna in my eyes,
 a sparkling jewel in the night
 – as I wait to hold you tight.
 Think of all my kisses blue,
 purple blossoms all over you,
 fields of poppies, roses pink
 beneath the clouds, drenched in ink,
 with which I'm writing on my skin
 tongueshaped poems, drops on my chin,
 past my neck, my heart, my breasts.
 Look at me, for you I'm dressed
 in bloodred smiles and coalblack hairs,
 look at me if still you're there.
 (Look at me if you still dare.)
 Come to me as once you did,
 give me once again your lips.
 Take away my pearls, my tears
 before they tear apart my heart.
 I remember your first glance
 when I took away my hands

to let you see me. And you did.
 The blush was burning like a rose.
 Come to me, I shall be yours
 – Climb the highest tree,
 stretch your arms and reach for me.
 I'll carry you into the sky
 and there I shall become your bride
 (only this one and fatal night).

But if you choose not to come, I'll die each time you don't
 and every single time I die I'll lose a memory of you
 and every single memory I lose will take another breath away from you.

Peter Verhelst

Vandaar gaat Hymenaeus weg, omhuld door een oranje-rode mantel, door de onmetelijke lucht en haast zich naar de kusten van de Cicones en wordt tevergeefs geroepen door de stem van Orpheus. Hij was wel aanwezig,

maar bracht niet de gebruikelijke liederen en gebeden noch blijde gezichten noch een gelukkig voorteken. Ook de fakkel, die hij hield, was aldoor aan het knetteren met tranenverwekkende rook en vatte géén vlam

Een eilandentrip

Wim Vandekeybus kende al met zijn eerste stuk, 'What the body does not remember', een internationale doorbraak. Een fysieke bewegingstaal, riskante situaties, een tomeloze inzet van de spelers bleven het waarmerk van zijn voorstellingen, zelfs al waagde hij zich ook snel aan andere media als film en video, en maakte hij ook al eens een 'gewone' theatervoorstelling. Zijn actieterrein bestrijkt van in het begin de hele wereld. Hij is bijvoorbeeld 'artist in residence' in het Teatro Comunale di Ferrara in Italië. Vandekeybus had tot nog toe zelfs geen vaste stek in Brussel, toch de plaats waar hij woont en werkt. Dat verandert nu: 'Blush' luidt een hernieuwde samenwerking tussen Vandekeybus' eigen organisatie 'Ultima Vez' en de KVS in. Onder de vorige intendant van de KVS was daartoe al een eerste aanzet, onder andere met een project rond Pier Paolo Pasolini, maar die kwam voortijdig tot een einde. Deze keer zijn de banden hechter: de KVS verleent niet enkel onderdak en financiële en technische steun, Jan Goossens en Hildegard de Vuyst van de KVS zorgden samen met Nicola Schössler voor dramaturgisch advies. Verder omringde Vandekeybus zich voor 'Blush' met oude getrouwen zoals Eduardo Torroja, de Spaanse Ultima-Vez-danser van het eerste uur en de Bask Iñaki Azpillaga. Ook auteur Peter Verhelst, wiens 'Zwellend Fruit' het uitgangspunt was voor Vandekeybus' 'Scratching the Inner Fields' is weer van de partij. Deze keer is zijn rol echter anders: "Peter levert wel teksten, maar ik wou geen teksten van hem alleen. Ik verlangde van hem dat hij ook met de dansers sprak. Het mocht niet alleen poëzie zijn. Hij

voelde ook aan dat een vooraf geschreven tekst soms verkeerd in de mond lag, dat het boeiender was om het materiaal van de dansers zelf te bewerken."

'Blush', stelt Vandekeybus, luidt een nieuwe fase in zijn werk in. "Na vijftien stukken moet je goesting hebben voor het zestiende. Je mag geen bekende procédés herkauwen. Je moet opnieuw die bezetenheid vinden om het ding rond te krijgen. Dat is nu moeilijker dan in het begin. Je wordt kritischer, je twijfelt meer. Daarom wou ik ook zelf weer op het podium staan en met nieuwe mensen werken. Ook de titel is anders. Vroeger had ik lange titels, bijna het 'verhaal' in een notendop. Een korte titel als 'Blush' daarentegen suggereert wel iets, maar laat veel open. Dat is gewild. Wetenschappelijk gesproken is een 'blush', een blozing, gewoon een chemische reactie. Maar hoe komt die tot stand? Die vraag opent een veld van mogelijkheden met veel variaties."

Vandekeybus nam een lange aanloop naar dit stuk. "Ik deed dit jaar enkele kleine projecten om mijn batterijen op te laden. Ik denk dat elke kunstenaar vroeg of laat moet stoppen of van medium moet veranderen om bezig te kunnen blijven. Denk maar aan Julian Schnabel. Die begint nu films te maken, net zoals Pasolini destijds. Je ziet dat zij niet vertrouwd zijn met het medium, maar toch brengen zij iets 'anders' binnen in de film. Ze hebben iets te vertellen dat ze niet kwijt kunnen in een medium als schilderkunst of literatuur. Een van mijn 'uitstappen' was de kindervoorstelling 'Bericht aan de bevolking' voor het 'Groot Beschrijf'. Daarin

ondanks de bewegingen. De afloop was ernstiger dan het voorteken. Want terwijl de jonge bruid, vergezeld van een menigte Naiaden, door het gras zwerft, krijgt zij de tand van een slang in haar enkel en sterft. Nadat de

zanger van de Rhodope haar voldoende had beweend in de bovenwereld, heeft hij het gewaagd, om niet ook de schimmen niet te proberen te vermurwen, door de Taenarische poort naar de Styx af te dalen. Door de ijle

© Hans Roels

spelen dertig jongeren tussen zeven en achttien jaar mee. Werken met jongeren is heel verfrissend: door hun onbevangenheid zie je veel sneller wanneer het goed zit. Een tweede klein project was de theatersolo 's NACHTS' naar een tekst van Djuna Barnes. Met een publiek van dertig mensen was dat heel intiem. Nicola Schössler voerde de regie. Het was lang geleden dat iemand mij nog eens regisseerde, en ik heb er veel van opgestoken."

Pratend over het repetitieproces van 'Blush' duikt een beeld steeds weer op: de werkstudio is voor Vandekeybus een cocon, een plaats die hermetisch van de buitenwereld afgesloten is. Niemand, op enkele vertrouwelingen na, heeft er toegang toe. "Ik kan een voorstelling moeilijk loslaten. Dat verandert pas zodra het stuk in première gegaan is. Het is alsof je op reis gaat: de voorbereiding is altijd een helse periode, maar in de wagen valt alle stress weg en kijk je op je gemak rond."

Het idee van de cocon zit zelfs in de inspiratiebronnen voor deze voorstelling. "Als een vorm van research heb ik veel films bekeken. Een ervan was 'Lord of the flies', de verfilming door Peter Brook van de roman van William Golding. Een groep kinderen raakt er bij toeval geïsoleerd op een eiland en creëert er een eigen maatschappij. Dat eindigt in dat geval gruwelijk. Een andere film was een documentaire over gevangenen in Zuid-Afrika. Je merkt er hoe gevangenschap de wereldbeschouwing en zelfs de identiteit van mensen wijzigt. Dat ging zover dat sommige gevangenen, als hun straf er bijna opzat, misdrijven opbiechtten om de gevangenis niet te hoeven verlaten. Voor mij mag de studio ook zo'n eiland, afgesloten van de wereld, zijn. Dat creëert een soort trip. In deze voorstelling spelen tien mensen mee, onder wie ikzelf. Zeven van hen zijn nieuw in het gezelschap. Dat is niet eenvoudig. Niet alleen moeten ze vertrouwd raken met mijn werkmethodes, in het begin is er ook

volkeren en de afbeeldingen, die een graf hebben gekregen ging hij naar Persephone en hem, die een naargeestig rijk beheerst, de meester van de schimmen, en de snaren tokkelend bij zijn liederen zei hij als volgt: "O

goden van de wereld, die onder de aarde is geplaatst, waarin wij terechtkomen, wij alles wat sterfelijk wordt geschapen: als ik mag en jullie toestaan de waarheid te zeggen, nadat de omhaal van woorden van een valse

geen gemeenschappelijke basis. Iedereen interpreteert de dingen anders, zeker als je mensen van over de hele aardbol samenbrengt. Elena Fokina is bijvoorbeeld een Russische terwijl Robert Hayden een Amerikaan is. Een wereld van verschil.”

“De meeste mensen denken dat ze heel goed weten wat ze zeggen en de anderen ook begrijpen. Maar ik geloof dat niet. Er zijn andere communicatiemiddelen dan taal. Je merkt bijvoorbeeld dat mensen elkaar in de studio na zekere tijd gaan besmetten, onbewust dingen van elkaar gaan overnemen. We namen voor dit werkproces dan ook onze tijd: drie en een halve maand. Het was ook doelbewust een zuivere periode, zonder tournees met andere stukken. We maken heel lange dagen: voor mij moeten spelers zich in de voorbereidingsperiode van een stuk opladen, om alles eruit te kunnen gooien zodra we gaan spelen voor een publiek. Elke dag begint met een opwarming en lessen om mijn specifieke bewegingstaal te leren. Tegen de avond praten we dan meer over de inhoud van het stuk en bereiden we de komende dagen voor. Op die manier ben je drie en een halve maand haast voortdurend bezig met elkaars lichaam en manier van uitdrukken, ook als er niet gespeeld wordt. Die ervaring druppelt langzaam binnen in je onderbewustzijn en tekent je. Ikzelf blijf daar dag en nacht mee bezig. Ik slaap ook maar een goede drie uur na elkaar.”

Zo repeteren leidt tot een haast symbiotische uitwisseling tussen regisseur en spelers. “Als je zelf op het podium staat vind je nieuwe dingen. De mensen zijn daarin heel belangrijk. Ik kom niet naar de studio met een uitgewerkt plan dat de spelers dan moeten uitvoeren. Natuurlijk heb ik wel al een hoop ideeën in mijn hoofd. Het feit alleen al dat je een bepaald aantal mensen selecteert, bewijst dat je al met iets in je hoofd zit. Alleen, ik hou nogal van ongrijpbare thema's, die geen waarheid uitdrukken. Van mijn spelers verlang ik

dat ze ook uitspraken doen over waar we mee bezig zijn. Ik dwing ze daar bijna toe. Ik ontwikkel daarom met elke speler een specifieke verhouding. Wat ze doen, moet immers kloppen met wie ze zijn. Het moet uit hun lijf komen. Maar tegelijk mag het niet voor de hand liggen.” “Mensen hebben veel meer vermogens dan ze in hun normale leven gebruiken. Die onbekende dingen wil ik er als regisseur uithalen. Dus laat ik ze allerlei dingen doen waarmee ze niet vertrouwd zijn. De Frans-Aziatische Thi-Mai Nguyen bijvoorbeeld krijgt in dit stuk een heel lange tekst, terwijl ze absoluut geen actrice is. Maar die tekst wordt als het ware uit haar gemasseerd. Ze doet me dan denken aan het beeld van de kleine Ivan in de film 'Ivans jeugd' van Andrei Tarkovski: een jongetje die met wolfse oogjes door een moeras zwemt. Zo ontstaat langzaam een heel intense communicatie. Het bijzondere is dat ik door die intense confrontatie met de spelers bij hen vaak stoot op de dingen waar ik zelf mee in mijn hoofd zit. Ik ben in zekere zin een levend archief van mijn eigen bewegingstaal, maar in hun ontwikkeling tijdens de repetities zie ik soms mijn eigen geschiedenis en gedachten weerspiegeld. Dat gaat zover dat zij mij op een bepaald ogenblik gaan regisseren in plaats van omgekeerd. Zij maken het stuk dan wel niet, maar zijn dus toch heel belangrijk. Door dat intense samenzijn kan ik ook veel bekomen. Een onderwater-fotosessie die uitloopt tot drie uur 's nachts bijvoorbeeld. Kom daar maar eens om in een regulier gezelschap.”

“Ik wil in 'Blush' extreme begrippen als schoonheid en lelijkheid confronteren. Die begrippen vult iedereen anders in, en daarom zoek ik extreme situaties op waar het lelijke in een schoon iemand aan het licht komt en omgekeerd. Schoon en lelijk is ook verwant met het begrippenpaar paradijs en hel. We hebben dus een paradijs-scène en een hel-scène, die gevolgd wordt door een terugkeer naar het para-

mond is weggelaten, ik ben niet hierheen afgedaald, om de duistere Onderwereld te zien, en niet om de drie nekken, ruig met slangen, van het Medusa-achtige monster te boeien: de reden van mijn tocht is mijn vrouw,

in wie een adder, toen zij erop trapte, zijn gif vergoot, en haar het groeien der jaren ontnam. Ik wilde het kunnen verduren en zal niet ontkennen, dat ik dat geprobeerd heb: de Liefde won! Deze god is goed bekend in

© Hans Roels

het gebied boven: ik betwijfel, of hij hier ook is. Maar toch vermoed ik, dat hij hier ook is, en als het verhaal van de oude roof niet gelogen is, heeft ook jullie de Liefde verbonden. Bij deze plaatsen vol angst, bij deze

dijs. Maar bij die terugkeer is niets nog hetzelfde. Dat laat ik zien. Gevangenschap was een ander uitgangspunt. Aanvankelijk wilde ik het publiek als een soort decor inzetten: honderd mensen die rond de spelers zitten, zodat ze zich langs alle kanten bekeken voelen. Je bloost ook alleen als er iemand naar je kijkt. Dat idee bleek praktisch onhaalbaar, maar het heeft zijn sporen gelaten in de voorstelling. We gebruiken bijvoorbeeld opnieuw film in deze voorstelling, maar niet, zoals vroeger, als een apart onderdeel, maar als een soort decor. De dansers komen erin voor en kijken naar wat zich voor hen afspeelt. In zijn uiteindelijke vorm is de voorstelling een opeenvolging van scènes, geen doorlopende 'flow'. Het is als een reis langs verschillende plaatsen, met telkens andere sferen en gebeurtenissen."

En ten slotte: ook nu weer wist Vandekeybus een bekende muzikant te strikken voor de 'score' van zijn stuk. David Eugene Edwards, zanger en componist van bands als '16 Horsespower' en 'Woven Hand' schreef speciaal muziek voor 'Blush'. Vandekeybus: "Ik wou muziek waarin de stem een belangrijke rol speelt. Na de elektronische muziek van Eavesdropper heb je nu een gitaar en banjo en een stem met heel veel soul, heel poëtisch. Zo moet de voorstelling worden."

Uit: **Pieter T'Jonck**, 'Een eilandentrip', Tijd Cultuur, 18 september 2002, p. 3.

enorme Leegte en de stilten van het uitgestrekte rijk smee ik, herweeft het overhaaste lot van Eurydice! Wij staan alle bij u in de schuld en na een kort oponthoud haasten wij ons vroeger of later naar één woonplaats.

De Zondeval

De slang was listiger dan alle andere dieren, die Jahwe had gemaakt. Hij zocht de vrouw op en vroeg: "God heeft jullie zeker wel verboden van de bomen in de hof te eten, hè?" "Nee hoor", antwoordde de vrouw, "wij mogen van alle bomen eten, behalve van die in het midden van de hof. Wij mogen hem zelfs niet aanraken, want dan zullen wij sterven." "Dat is een leugen", zei de slang, "je zult niet sterven. God zegt dat alleen, omdat Hij weet dat jullie aan Hem gelijk zullen zijn als je daarvan eet. Je ogen zullen open gaan en evenals God zul je het onderscheid kennen tussen goed en kwaad." De vrouw liet zich ompraten. Zij keek naar de boom en zag dat de vrucht eetbaar was en er prachtig uitzag. Die vrucht kon haar verstandig maken! Ze plukte wat vruchten en at ervan. Zij gaf ook haar man van de vruchten en hij at er ook van. Toen zij dat hadden gedaan, viel het hun opeens op dat ze naakt waren en zij schaamden zich. Van bladeren van een vijgeboom maakten ze schortjes en hingen die om hun middel. Die avond hoorden zij de Jahwe door de hof wandelen en zij verborgen zich snel tussen de bomen. Jahwe riep: "Adam, waar ben je?" Adam antwoordde benepen: "Ik hoorde U en toen werd ik bang, want ik wilde niet dat U mij naakt zou zien. Daarom verstopte ik me." "Wie heeft je verteld dat je naakt bent?" vroeg Jahwe. "Of heb je soms gegeten van de boom waarvoor Ik jullie had gewaarschuwd?" "Ja", bekende Adam, "maar de vrouw die U mij hebt gegeven, heeft de schuld. Zij heeft mij ervan gegeven en toen heb ik ervan gegeten." Jahwe wendde Zich tot de vrouw en vroeg: "Hoe kon je dat nu doen?" Maar ook zij schoof de schuld van zich af. "De slang heeft mij bedrogen en verleid", zei zij.

Hierheen zijn wij allen op weg, dit is het laatste huis, en jullie houden het langste koninkrijk van de menselijke soort. Wanneer zij in rijpheid de juiste jaren heeft geleefd, zal ook zij onder jullie zeggenschap vallen: wij vragen

Toen zei Jahwe tegen de slang: "Ik zal je hiervoor straffen. Onder alle dieren op aarde zul jij een vervloekte zijn! Je hele verdere leven zul je op je buik door het stof kruipen. De vrouw en jij, en al jullie nakomelingen, zullen voortaan vijanden zijn. Eén van haar nakomelingen zal je de kop vermorzelen en jij zult zijn hiel verbrijzelen." Na die woorden zei God tegen de vrouw: "Voortaan zul je met veel pijn en moeite kinderen krijgen. Je zult verlangen naar je man en hij zal jouw meester zijn!" Tegen Adam zei Hij: "Omdat je naar je vrouw hebt geluisterd en ondanks mijn waarschuwing toch van de boom hebt gegeten, zal Ik de aardbodem vervloeken. Voortaan zul je hard moeten werken om in leven te blijven. Er zullen doorns en distels groeien en je zult de gewassen van het veld eten. Tot de dag van je dood zul je zwetend het land bewerken om te kunnen leven. Dan zal je lichaam vergaan tot het stof van de aarde. Want uit stof ben je gemaakt en tot stof zul je weer worden." En de man noemde zijn vrouw Eva, moeder van alle levenden, omdat uit haar alle mensen zouden worden geboren. Jahwe maakte van dierenhuid kleding voor Adam en zijn vrouw. "Door te eten van de boom van de kennis van goed en kwaad is de mens gelijk geworden aan één van Ons. Als hij nu van de boom van het leven eet, zal hij ook nog voor altijd leven", vond Jahwe. Daarom verbande Hij de mens voor altijd uit de hof van Eden en stuurde hem weg om het land te bewerken, waaruit hij was voortgekomen. God verdreef de mens en plaatste een engel met een vlammen zwaard ten oosten van de hof om de toegang tot de boom van het leven te bewaken.

Uit: **Genesis 3.1-24**

om bruikleen in plaats van om een geschenk. Maar als het lot genade weigert voor mijn vrouw, staat het voor mij vast niet te willen teruggaan: wees dan blij met de dood van twee!" De bloedeloze schimmen weenden om

Dansen op de rand van het verborgene

De onstuimigheid van omgewoelde innerlijke landschappen

'Blush': blozen, rood worden omwille van een emotie, van een gevoel dat bloed toevoert naar het gezicht.

"Wij leven in een wereld waar we ons steeds in toom moeten houden, waar we onszelf moeten beheersen, ons bedwingen en ons inhouden. Daarnaast horen we verhalen van mensen wiens stoppen zijn doorgeslagen, die familieleden vermoorden of lukraak in een menigte schieten.

Met 'Blush' wilden we het tumult van die onderdrukte gevoelens onverbloemd laten opwellen. We wilden de beleefdheid overboord gooien, we wilden het troebele zich laten bevrijden. We wilden de sterke emoties die aan de bron liggen van het erg intieme en oncontroleerbare blozen, in alle mogelijke richtingen laten uiteenspatten..." (Wim Vandekeybus)

Wim Vandekeybus verkent al lang via beweging en beeld het ongecontroleerde onbewuste, het mythische woud, bovennatuurlijke verhalen. Onstuimige braaklanden waar het lichaam zijn redenen heeft die de rede negeert. Onze hersenen, krochten van tegenstrijdige impulsen. Onder de opperhuid, een biologische jungle van nieuw weefsel in een drang om te overleven. Achter de ogen, de ongebreidelde en mysterieuze verbeelding die angsten en verlangens omzet in dierlijke metamorfosen. Onder de zintuigen, de onstuimigheid van omgewoelde innerlijke landschappen. En de choreograaf die in dit onmetelijke veld graaft, in de sche-

hem, terwijl hij zulke dingen zei en de snaren bewoog bij zijn woorden: Tantalus greep niet naar het terugwijkend water, en het rad van Ixion stond verstomd, en de vogels pikten géén lever uit, en de Beliden hadden

merzone waar de rationaliteit terrein prijsgeeft aan de chaos die zijn eigen wetten bezit, organisch en veranderlijk.

'Blush' schrijft zich in in deze ondergrondse verkenning, die geen uitstaans heeft met door de maatschappij opgelegde rolpatronen. De voorstelling baant zich een weg naar de andere kant van de spiegel: isolatie/bevrijding. Duiken in de meanders van de onmacht om zich te verzoenen met de normen van de uiterlijke wereld, zich onderdompelen in de bewust gekozen eenzaamheid, zich overleveren aan de kracht van intense gevoelens.

De wegen die de vertolkers uittekenen

Zonder vooropgestelde dramaturgie, slaat 'Blush' geleidelijk de weg in die de vertolkers uittekenen: de danseressen Laura, Elena, Thi-Mae en Linda, de actrice Ina, de dansers Jozef, Robert, German, Thomas en Wim die zelf terug meedanst. In de marge van zijn eigen choreografische creaties, heeft Vandekeybus naar eigen zeggen "zijn batterijen opgeladen". Omweg/herbronning door twee confronterende solo's: ' 's NACHTs' waar hij zich liet leiden door een jonge regisseur temidden van veertig toeschouwers die in bedden lagen en 'it' waar hij zich liet inspireren door Sidi Larbi Cherkaoui van les Ballets C de la B. "Vroeger trad ik in mijn eigen voorstellingen aan als een gewone pion op het schaakbord. Hier had ik meer de rol van gek of het paard in het schaakspel."

vrij van hun kruiken, en jij, Sisyphus, ging op je steen zitten. Toen voor het eerst, is het verhaal, werden de wangen van de Eumeniden, overwonnen door het lied, nat van tranen. En ook de koninklijke echtgenote is niet in

De noodzaak om zich terug te investeren op een scène en om de andere vertolkers toe te laten vanuit hun eigen materiaal bij te dragen aan het imaginaire van de voorstelling.

Er is ook tekst aanwezig in 'Blush'. Peter Verhelst, wiens gedichten eerder al 'Scratching the Inner Fields' hadden geïnspireerd, volgde de repetities en schreef een tekst die hij vervolgens weer achterwege liet om opnieuw te vertrekken vanuit het materiaal van de dansers en de acteurs om 'lullabies' te schrijven, vluchtige metaforen, kleine gedichten.

De ziel van eenvoudige en emotionele 'lyrics'

In de voorstelling zit er maar liefst anderhalf uur muziek. "Ik wilde een diepe stem, een sombere en volle stem van een soul man. Het is erg moeilijk om te dansen bij een allesoverheersende zangstem, maar ik wou de ziel van eenvoudige en emotionele 'lyrics' in de voorstelling.". Wim vroeg David Eugene Edwards, de medestichter van de groep 'Sixteen Horsepower' om muziek te schrijven. Hij had net een solo-plaat, 'Woven Hands', opgenomen. Een plaat met banjoriffs en spirituele blues. De charismatische zanger componeerde melodische en duistere melodieën die een sfeer uitademen van oude rituelen en van giftig bijgeloof. Zijn indrukwekkende stem lijkt uit een dikke mist te komen, ze is hypnotiserend en melancholisch. David componeerde en arrangeerde een nieuwe partituur voor 'Blush'.

Een film als doorlaatbare grens tussen twee werelden

Er zit ook nog een film in 'Blush'. "Voor de eerste keer, is de film het decor van de voorstelling," zegt Wim. De film is als een rivier zoals een Styx die een verborgen woud doorsnijdt, een onderwaterparadijs bewoond door sirenes en de lach van dolfijnen, een onderaardse hel vol met wriemelende menselijke larven die veranderen in kikkers, een wiegend

staat, noch hij die het diepste regeert, hem te weigeren, terwijl hij smeekt: en zij roepen Eurydice. Zij was tussen de verse schimmen en liep met een pas, die traag was vanwege de wond. De held van de Rhodope ontvangt

korenveld, een doorlaatbare grens tussen twee werelden.

"Wij werkten veel met extremen, zoals twee oppositionele hellingen van dezelfde berg die samenkomen op de top en daar samensmelten tot een hoogplateau. De droom van de een kan een nachtmerrie voor de ander zijn, de wereld van boven en de wereld van beneden; het mooie en het lelijke, de hel en het paradijs; de verdoemenis en de verlossing; het gevangenschap en de ontplooiing; ruimtelijke conflicten ... De spanning en het drama zitten hier in de beweging, zelfs als het traject door gevoelens uitgelokt wordt."

Het vuur op de wangen dat men 'blush' noemt

'Blush' zindert van overvolheid en zoekt zich al dansend een uitweg. De voorstelling is doordrongen van rouw, spijt, verdriet, extases, verliefdheid, blues, uitwasemingen van Orpheus en Eurydice, vreemde lachsalvo's, schreeuwen, tranen... Woorden worden geboren in pijn en plezier, lichamen verscheuren hun cocon en laten een krijtachtige zijdedraad achter op de grond. Vrouwen draaien rond, mannen kleden zich uit, tonen zich kwetsbaar, pronken of meten zich... De voorstelling danst op de rand van het verborgene, op de kap van opborrelende gevoelens, op de gloeiende kolen van het vuur op de wangen dat men 'blush' noemt.

Uit: **Claire Diez**, 'Danse sur les arêtes de l'inavoué', programma Théâtre de la Ville, januari 2003. (vertaling Leen Driesen)

häär en tegelijk de voorwaarde, dat hij niet zijn ogen terug buigt, tot hij de Avernische dalen verlaten heeft; óf de geschenken zullen vergeefs zijn. In zwijgende stilte wordt het oplopende pad schrede voor schrede afge-

legd, steil, donker, dicht bedekt met duistere nevel. En zij waren niet ver (meer) van de rand van het aardoppervlak: bang, dat zij ontbrak en begeerig haar te zien boog hij verliefd zijn ogen: en terstond gleeed zij terug en

*Ik zal nooit meer wakker worden...
(in een kingsize bed in een hotelkamer
uitkijkend over de lagune van Venetië...
in het raam gaan staan...
de armen uitstrekken...
naar het water)*

*Ik zal nooit een boek schrijven.
Piano leren spelen.*

*De stier in een arena tot uitputting drijven
met de bewegingen van mijn heupen
onder een regen van rozen...
Naakt in een auto met open dak door Parijs rijden.
Een vlag planten op de top van de Himalaya.
Een lawine veroorzaken.*

*Een lichaam in zes stukken zagen
beginnend met het rechterbeen.*

*Een schijf citroen op mijn tong leggen
en het speeksel voelen opwellen.*

*Nooit meer trouwen.
De melkgeur van een baby.
De zachtheid van een framboos.
Van een oorlel.
Van de huid tussen de vingers.
Van een wildvreemde tong
van een man
in een hotelkamer,
met de rug tegen de muur omhoog.*

(...)

(Ultima Vez en Peter Verhelst)

haar armen uitstrekking en zich inspannend om gepakt te worden en hem te pakken greep de ongelukkige niets dan wijkende lucht. En reeds voor de tweede keer stervend klaagde zij helemaal niet over haar echtgenoot -

Gebundelde krachten

Interview met Wim Vandekeybus en David Eugene Edwards

Edwards: "Ik ken Wim via Tom Barman."

Vandekeybus: "dEUS heeft bij Sixteen Horsepower in het voorprogramma gespeeld en andersom. Toen ik Tom zei dat ik een diepe, gedreven stem zocht, iemand die kleur gaf, dacht hij meteen aan Edwards. Ik kende hem niet, maar zijn solo-CD 'Woven Hand' was net uit, en ik kon meteen naar een concert. Daar werd ik zo enthousiast dat ik na afloop direct op hem ben afgestapt."

Edwards: "Wim heeft me video's opgestuurd en toen ben ik in Brussel tien dagen naar elke repetitie gaan kijken met mijn vrouw en mijn dochter. En wat we zagen was echt geweldig. Ik hou van de manier waarop Wim werkt. Ik hou ervan als mensen ver gaan. Die repetities waren zo intens. De dansers gaan 's avonds vol blauwe plekken, soms bijna strompelend naar huis. Ik hou van mensen die zo tot het uiterste gaan. Hij doet, zonder stil te staan bij wat hoort of normaal is, of wat mensen van hem zullen denken. Niks is bedacht. Hij is en doet wat hij voelt, rauwe emotie. Dat is moeilijk. Als je je zo overgeeft, word je snel gek verklaard."

In de Botanique een tijd geleden bracht je 'Down the Forest' en zong je de zin 'Jesus above everything' met je gitaar boven je hoofd...

Edwards: "Voor mij is het de enige manier om dingen te doen: zonder bang te zijn dat je er dom of getikt uitziet..."

Vandekeybus: "Davids stem schreeuwt, maar gaat wel zo diep dat je haren ervan overeind gaan staan. Hij is een heel

spiritueel man, geïnspireerd door het Nieuwe Testament. Hij heeft iets zwaars. Hij bespeelt ook middeleeuwse instrumenten. Hij heeft niks met mode te maken, hij heeft iets heel puur. Dat klopt met het stuk. 'Blush', blozen doe je als je een kant van jezelf toont die je eigenlijk niet wilt tonen. Het gaat over iets dat in je opwelt, een chemische reactie binnenin je. Ik voel dat ook als David zingt: dan welt er iets op en hij geraakt in trance. In het dansen wil ik ook niet iemand zien die gewoon maar toont wat hij goed kan. Dat boeit me niet. Het wordt pas interessant als je juist het tegenovergestelde doet, je kunde loslaat en ertegen ingaat. Je komt op glad ijs en je verliest je macht en je zekerheden. Voor het publiek geldt precies hetzelfde. (...) Ik hou ervan om steeds weer alles af te breken en van niks zeker te zijn, ook in mijn persoonlijke leven. Je moet dat natuurlijk wel een beetje onder controle kunnen houden – labiele mensen raad ik het niet aan om daar ver in te gaan. Maar ik ben nogal een vernietiger, eigenlijk. Ik wil steeds weer iets nieuws opbouwen en mezelf verrassen. Ik geloof helemaal niet dat ik sowieso een goed stuk zal maken en mijn dansers wel even goed kan vertellen wat ze moeten doen. Ik heb acht nieuwe dansers en zij moeten mij ook helpen, me nieuwe dingen geven. Dat vraag ik hen ook. En ik ga zelf weer meedansen, ook al heb ik vanwege ongelukjes op het podium in één knie geen ligamenten en meniscus meer!

Je plooit alles graag terug tot de essentie. Zo maakte je de voorstellingen 'Scratching the Inner Fields' met enkel vrou-

want wat had zij kunnen klagen, dan dat zij bemind was? - en zij zei een laatste "vaarwel", dat hij nog maar net in zijn oren opving, en zij rolde weer terug naar dezelfde plaats. Niet anders verstijfde Orpheus door de

dubbele dood van zijn vrouw, dan degene die angstig de drie nekken van de hond zag, waarvan de middelste kettingen droeg; hem verliet de angst niet eerder dan dat zijn vroegere menselijke natuur hem verliet, toen steen

in heel zijn lichaam ontstond; en Orpheus verstijfde net zoals Olenos, die de misdaad op zich nam en schuldig wilde lijken, en jij, ongelukkige Lethaea, die vertrouwen in jouw schoonheid had, ooit zeer verbonden lichamen,

wen en 'In Spite of Wishing and Wanting', enkel met mannen.

Vandekeybus: "Die afwezigheid van vrouwen bij de manenvoorstelling zorgde wel voor onvergetelijke momenten. Ik was een beetje bang dat het resultaat een te hanig mannen-onder-elkaar beeld zou geven, maar het tegendeel gebeurde. De vrouwenvoorstelling was eigenlijk veel harder. Het vreemde was dat bij de vrouwen in alles wat ze zeiden en deden de man toch onderhuids een rol speelde. (...) Bij de mannen speelden de vrouwen meteen helemaal geen rol meer. We zijn jongensachtiger, doen soms wat gek en we kunnen sneller helemaal in iets opgaan. Die voorstelling heette niet voor niets 'In Spite of Wishing and Wanting'."

Omdat ook daarin het mannelijke instinct het wint van de wil?

Edwards: "Ik heb zelf voortdurend het gevoel dat ik weer het verkeerde aan het doen ben. Ik probeer het wel allemaal juist te doen, maar sommige van mijn neigingen zijn sterker dan mijn wil. Mijn vader ging er op een dag opeens vandoor. Hij was 'biker' geworden, reed rond op zijn motor; raakte verslaafd aan alcohol en drugs. Hij kwam pas thuis toen hij leukemie had. Ik heb cassettes waarop hij zegt dat hij God dankbaar is voor die ziekte, omdat die hem terugbracht naar zijn geloof."

Vandekeybus: "Als ik lees, kom ik vaak uit bij de 'Metamorfosen' van Ovidius, omdat al die verhalen gaan over het fragiele van de mens, het menselijke. Over de oorlog die in ons woedt."

Edwards: "'Blush' is ook grofweg gebaseerd op 'Orpheus en Eurydice', over de lierspeler die in de onderwereld op zoek gaat naar zijn dode vrouw. Die mythe gaat over het verlangen naar iets waarvan je weet dat het niet goed is. Ik zing ook over die inwendige strijd, over de menselijke zwakte,

nu stenen, die de vochtige Ide draagt. Toen hij smeekte en tevergeefs opnieuw wilde oversteken, had de veerman hem afgeweerd: toch bleef hij zeven dagen in onverzorgde rouw op de oever zitten, zonder het geschenk

over verleidingen, over Goed en Kwaad.”

Vandekeybus: “Eigenlijk hebben we het over hetzelfde, alleen geeft David er een andere naam aan. In hem vecht Goed met Kwaad.”

Edwards: “ En bij Wim vecht het instinct met het verstand, het bewuste en het onderbewuste.”

Vandekeybus: “Ik zie het kwaad iets poëtischer, denk ik. Ik zei het al: ik hou wel van destructie.”

Edwards: “ Ik ben niet anders. Dat zit in onze natuur. Al sinds het begin der tijden, zeg maar. We konden in alle vrijheid kiezen, en we kozen niet het Goede maar het Kwaad, uit egoïsme en eigenbelang. We willen onze eigen meester zijn. En nu kunnen we niet meer terug.”

Vandekeybus: “Ik denk minder in religieuze termen, maar ik begrijp goed dat geloof helpt om aan dingen zin te geven.”

David Eugene, jij ging als kind altijd met je grootvader mee naar de kerk.

Edwards: “ Na de scheiding van mijn ouders ben ik door hem opgevoed. Ik zie hem nog vaak. Ik ben ook graag thuis bij mijn vrouw en kinderen. Ik vind familie belangrijk. Om jezelf nederig te houden. Om meer greep te hebben op waar je vandaan komt en wat je bent.”

Wim, haal jij je vertrouwen niet veeleer uit je onderbewustzijn en je instinct, uit de natuur?

Vandekeybus: “Ja. Een dier heeft iets rustigs. Het wil geen dingen uitleggen of er verhalen rond maken. Een dier is wat het is. Het doodt als het honger heeft. Als ik om me heen kijk en zie hoe iedereen in de stad een steeds schizofrener leven aan het leiden is: nog sneller, nog meer ‘ups’ en ‘downs’, meer depressies, elk weekend gestresseerd omdat ze moeten weggaan en zich goed moeten voelen. Als ik dan

van Ceres; verdriet en smart in z'n geest en tranen waren zijn voedsel. Klagen, dat de goden van de Onderwereld wreed waren, trok hij zich terug naar de hoge Rhodope en de door noordenwinden geteisterde Haemus.

thuis de boeren rustig hun gang zie gaan, dan voelt dat heel ‘geaard’. We liggen straks ook weer in de aarde. Dat leven hebben we alleen maar even geleend.”

Edwards: “Ik denk ook niet dat onze intelligentie – of wat wij daaronder verstaan – en de zogenaamde vooruitgang ons dichterbij de kern hebben gebracht. Kijk naar alle natuurrampen, het weer... Ik denk dat God alle vooruitgang die we hebben geboekt – alles wat we op eigen kracht hebben proberen te ‘winnen’ – gebruikt om ons te tonen dat we geen macht hebben. Dat wij niet de meesters zijn.”

Vandekeybus: “ Niets is zeker: wat voor de een zin heeft, is voor de ander onzin. Alleen de onzekerheid en de angst om dingen te verliezen is bij iedereen primair. Dat zit in de mens zijn natuur. Die maakt dat hij gekluisterd zit aan zijn emoties, zodra er dingen zijn waarvan hij geen afscheid kan nemen. Er komt altijd een moment dat je je begint te hechten.”

Edwards: “De mens is niet gemaakt om alleen te blijven. Dat staat ook in de Bijbel.”

In ‘Blush’ dansen mannen en vrouwen weer samen.

Vandekeybus: “Ja. Blozen doe je ook bij een opwellende liefde – van de eerste ‘coup de foudre’ tot de ontgoocheling en alles daartussen. De hoop, de pijn, de ontdekking dat je bij iedere vrouw iemand anders bent, alsof je een dubbel leven leidt. De twijfel – Orpheus kijkt om, omdat hij ten onrechte twijfelt aan de liefde. De schaamte...”

Hoe vaak vecht een rockmuzikant met verleidingen?

Edwards: “Verleidingen zijn er altijd. Ik ga er ook van uit dat ik er niet tegen bestand ben. Ik ben opgegroeid in een kerk waar dansen taboe was en vrouwen geen make-up mochten en geen broeken mochten dragen. Die regels, die nu wel aan het vervagen zijn, zijn gebaseerd op angst: de angst van

Voor de derde keer had de zon het jaar, afgesloten door de vissen, voltooid, en Orpheus was gevlucht voor alle vrouwelijke liefde, of omdat die hem slecht was vergaan, of omdat hij een belofte had gedaan: toch had

© Jean-Pierre Stoop

de man om verleid te worden en als straf nooit meer door God verlost te worden. Niemand is bestand tegen verleidingen. Het enige wat je ziet, is dat mensen ze sublimeren, door hard te gaan werken of iets moois te creëren, al is dat ook niet meer dan toegeven aan iets anders heftigs. Ook al zeg je: 'Ik doe dit niet want ik hou van mijn vrouw', of 'Ik hou van mijn werk' of 'ik hou van mijn ouders', het is moeilijk niet toe te geven. Ik faal ook. Nee, zonder Gods hulp zou ik constant door verleidingen worden overrompeld."

Uit: **Stefanie de Jonge**, 'Blush: Wim Vandekeybus bundelt de krachten met David Eugene Edwards', Humo 3237/39, 17 september 2002, p. 156-7.

het liefdesvuur, zich met de zanger te verbinden, vele vrouwen in z'n greep: vele vrouwen treurden, omdat zij afgewezen waren. Hij was zelfs voor de volkeren van de Thraciërs degene die begon de liefde over te bren-

gen naar tere mannen en vóór de jongvolwassenheid de korte lente van de leeftijd en de eerste bloemen te plukken. Publius Ovidius Naso, 'Metamorphosen', X, regel 1 – 85. (vertaling: M. d'Hane Scheltema)

Nog meer Wim Vandekeybus in deSingel!

Sonic Boom

© Carli Hermes

een samenwerking tussen Toneelgroep Amsterdam en Ultima Vez met onder meer Joop Admiraal, Kitty Courbois en Titus Muizelaar over supersonische knallen en een nachtradio

choreografie, regie **Wim Vandekeybus** . muziek **David Eugene Edwards** . tekst **Peter Verhelst**

di 20, wo 21, do 22 mei 2003 . 20 uur . Rode Zaal
kaarten € 15 (-25/65+ € 12 / -19 jaar € 7)